

TAYYÂR-ZÂDE ATÂ
OSMANLI
SARAY TARİHİ

Târîh-i Enderûn

-IV-

Hazırlayan
MEHMET ARSLAN

KİTABEVİ

KİTABEVİ • 440
Osmanlı Tarih Kaynakları • 12

Dizi Edidörü
Ali Şükrü Çoruk

Kapak
Özkul Eren

Dizgi/İç Düzen
All-Graf

Baskı
Çalış Ofset
Davutpaşa Caddesi No: 8 Topkapı - İstanbul
Tel: 0(212) 482 11 04

Cilt
Bayrak Matbaası

1. Baskı (600 Adet)

İstanbul, 2010

ISBN: 978-605-4208-72-2 (Tk.)
ISBN: 978-605-4208-76-0 (4. C.)

T.C.
Kültür ve Turizm Bakanlığı
Sertifika No: 0107-34-007408

Online Satış
www.kitabus.com

© KİTABEVİ Çatalçeşme Sok., No: 54/A Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: 0 (212) 512 43 28 - 511 21 43 • Faks: 513 77 26

TAYYÂR-ZÂDE ATÂ

OSMANLI
SARAY TARİHİ

– Târîh-i Enderûn –

- IV -

Hazırlayan
Prof. Dr. Mehmet ARSLAN

KİTABEVİ

İçindekiler

CİLD-İ RÂBİ' 'AN-TÂRİH-İ 'ATÂ	15
Mü'essis-i Saltanat-ı Devlet-i 'Aliyye-i 'Osmânî Sultân 'Osmân Hân-ı Gâzî ve Sultân Orhân Hân-ı Gâzî	16
Sultân Orhân Hân Gâzî Hazretlerinin Hân-ı İrtihâllerinde Halef-i Bâhirü's-Şerefleri Gâzî Hünkâr Nâmıyla Yâd Olunan Hudâvendigâr Murâd Hân-ı Evvel Hazretlerine Naşâyih-i Hikmet-fevâiyih-i Mülûkâneleridir	17
Hudâvendigâr Sultân Murâd Hân-ı Gâzî	18
Yıldırım Sultân Bâyezîd Hân-ı Gâzî ve Çelebi Sultân Mehmed Hân-ı Gâzî ve Ebu'l-Hayr Sultân Murâd Hân-ı Sâni-i Gâzî	20
Mü'essis-i Sâni-i Devlet-i 'Aliyye-i 'Osmânî Çelebi Sultân Mehmed Hân-ı Gâzî İbni Yıldırım Bâyezîd Hân-ı Gâzî Hazretlerinin Münâcât ve Naşîhata Dâ'ir Olan Manzûmeleridir	21
Fâtih Sultân Mehmed Hân Hazretlerinin Pederleri Ebu'l-Hayr Sultân Murâd Hân-ı Sâni-i Gâzî İbni Çelebi Sultân Mehmed Hân-ı Evvel Hazretlerinin Ele Geçen Ba'zı Âşâr-ı 'Aliyyeleridir	21
Fâtih Sultân Mehmed Hân-ı 'Avnî-i Gâzî	22
Fâtih-i Mısr u Şâm Yavuz Sultân Selîm Hân-ı Gâzî	28
Mısr'a Mâlik Olduklarında Li-eclit-Tebrîk Huzûr-ı Hilâfet-penâhîlerine Rû-mâl Olan 'Ulemâ ve Vücûha Hitâb-ı Hümâyûnlarıdır	28
Kânûnî Sultân Süleymân Hân-ı Gâzî	76

Sultân Selîm Hân-ı Sâni-i Gâzî	87
Sultân Murâd Hân-ı Sâlis-i Gâzî	92
Sultân Mehmed Hân-ı Sâlis-i 'Adlî-i Gâzî	102
Sultân Ahmed Hân-ı Evvel-i Bahtî-i Gâzî	103
Sultân 'Osman Hân-ı Sâni-i Fârisî	107
Sultân Murâd Hân-ı Râbi'-i Gâzî	114
Sultân Muştafâ Hân-ı Sâni-i Maqbûlî	120
Sultân Ahmed Hân-ı Sâlis-i Gâzî	122
Sultân Mahmûd Hân-ı Evvel-i Sebkatî-i Gâzî	123
Sultân Muştafâ Hân-ı Sâlis	124
Sultân Selîm Hân-ı Sâlis-i İlhâmî-i Gâzî	125
Sultân Mahmûd Hân-ı Sâni-i 'Adlî-i Gâzî	154
Şehzâde Cem Sultân	156
Şehzâde Sultân Korkud	168
Şehzâde Sultân Süleymân Çelebi	169
Şehzâde Sultân Cihângîr	169
Şehzâde Sultân Şâhî	170
Şehzâde Sultân Muştafâ	172
Şehzâde Sultân Mehmed	173
Murâd Hân-ı Sâlis Şehzâdelerinden Sultân Muştafâ	174
Şehriyârân-ı 'Osmaniye Hazerâtınıñ Mekteb-i Edeb-mekseb Olan Dâ'ire-i Hümâyûnlarında Yetiştirdikleri Fuzalâdan Âşâr-ı Manzûmelerine Dest-res Olunamayup Cihât-ı Sâ'irece Nâm-dâr Olan Zevâtın Esâmîsi	175
Bundan Aşağısı Tarîk-i 'İlmiyyeden Olan Ba'zı Zevât	177
Bundan Aşağısı Ricâl-i Seyfiyye ve Kalemîyyeye Dâhil Olan ve Mütakâ'idan İmrâr-ı Ezmân Eyleyen Enderûn Fuzalâsıdır	177
Yıldırım Bâyezîd Hân 'Aşrı Şu'arâsı	183
Niyâzî Çelebi	184

Çelebi Sultân Mehmed Hân ve Murâd Hân-ı Sâni 'Aşırları Şu'arâsı	184
İvaz Paşa-zâde Mevlûdî Meşhûr Süleymân Efendi Birâderi 'Atâyî Çelebi	184
Nâlî-i Kadîm	185
Teberdâr Nihânî Haydar Baba	185
Geyiklü Baba Haydar	185
Baltacı Baba Kadri	186
Hâkân-ı Behişt-mekân Fâtih Sultân Mehmed Hân Hazretleriniñ 'Aşr-ı 'Âlilerinde Olan Enderûn-ı Hümâyûn Şu'arâsı	186
Şadr-ı A'zamları Gâzî Şehîd Mahmûd Paşa-yı 'Adnî	186
Sultân Bâyezîd Hân-ı Sâni 'Aşr-ı 'Âlîsinde Sarây-ı Hümâyûn Şu'arâsı	188
Muşâhib-i Sultân Cem Sa'dî Begefendi	188
Cezerî Kâsım Paşa-zâde Mehmed Şâfi Begefendi	189
Mehmed Mehdî Çelebi	190
Amasyalı Mehmed Çelebi-zâde Enderûnî Dervîş Rahîmî Çelebi	191
Tâc-zâde Meşhûr Ca'fer Çelebi'niñ Büyük Pederi Tâcî Begefendi	191
Amasyalı Âfitâbî Çelebi	191
Ahmed Behiştî Çelebi	192
Münîrî Çelebi	193
Hersek-zâde Ahmed Paşa	195
Kara Murâd Paşa-zâde Tîgî Begefendi	196
Âl-i Benî-Hâşim'den Enderûnî Seyyid Kâsım Şehîdî Begefendi	197
Şadr-ı A'zam Hersek-zâde Ahmed Paşa-zâde 'Alî Şîrî Begefendi	198
Kanûnî Sultân Süleymân Hân Hazretleriniñ 'Aşr-ı Âlîsindeki Enderûn-ı Hümâyûn Şu'arâsı	200
Muşâhib Şemsî Paşa	200
Şeyhu'l-İslâm Ebu's-Su'ûd Efendi İmzâsıyla Muşâhib Şemsî Paşa'nıñ Silsile-nâmesidir	201
Merdümî Çelebi	207

Mehmed Paşa-yı Kîlârî	208
Kîlârî Hâkî Çelebi'nin Gâzelini Kemâl Paşa-zâde'nin Tahmîsi	209
Hazîneli Nûrî Beg	210
Baltacı Yazıcı Şâdıkî Çelebi	211
Piriştineli Çukadar Nûhî Çelebi	211
Vardar Yeñiceli Hazîneli Hayâlî Beg	212
Küçük Otalı Zihnî Beg	213
Hazîneli Revânî Çelebi	214
Küçük Otalı Şevkî Çelebi	215
Hazîneli Hayâtî Beg	216
Hazîneli Sır Kâtibi Tezkiretü's-Şu'arâ Mü'ellifi Sehî Beg	217
Çurenâ-yı Şehriyârîden Kîlârî Ser-'asker Selîm Çelebi	218
Şehzâde-i Şehîd Sultân Muştafâ'nın Tîmâr Defter-dârı Hazîneli Şehîd Edâyî Çelebi	218
Çaşnîgîr-başı Anadolu Beglerbegisi Kîlârî Cenâbî Paşa	218
Şokullu Mehmed Paşa	219
Hayâlî Beg	220
Nüdemâ-yı Müşârün-ileyhden Hazîneli Fazlî Beg'in Mersiyesidir	224
Yahyâ Beg	230
Hâkân-ı Firdevs-âşiyân Sultân Selîm Hân-ı Şânî Hazretleri 'Aşr-ı 'Âlîsi Şu'arâsının Âşârıdır	235
Tezkireci Hüseyin Paşa-zâde Kîlârî Emîr-i Âhûr-ı Evvel Kâmî Hasan Beg	235
Serdâr Ca'fer Paşa-zâde Kîlârî Sipâhîler Ağası Hatmî Beg	236
Hurrem Paşa-zâde Câşnî-gîrbaşı Vardârî Kîlârî Kandı Beg	237
Topçibaşı-zâde Hazîneli Zihnî Beg	237
Küçük Otalı Edirneli Şehîd Turak 'Alî Nihânî Çelebi	238
Küçük Otalı Dimetokalı Sipâhî Vişâlî Çelebi	240
Gümölcineli Sipâhî Küçük Otalı Şemsî Beg	240

İstanbulî Yahyâ-zâde Hazîneli Hüseyin Celâlî Çelebi	241
Atmacacı Mısr Sancağ Begi Kîlârî Hacı Beg	242
Sultân Murâd Hân-ı Sâliş Hazretleri 'Aşr-ı 'Âlîsi Şu'arâsınıñ Eş'ârı	243
Mostârî Tophânegibaşı Hazîneli Dervîş Hacı Beg	243
Kîlârî Nûrî Beg	246
Sarı Halîl Çelebi	247
Sultân Mehmed Hân-ı şâliş Hazretleriniñ 'Aşr-ı 'Âlîleri Sühan-verânınıñ Âşârı	248
Semâ'î Çelebi	248
Tab'î Çelebi	248
Sultân Ahmed Hân-ı Evvel Hazretleriniñ 'Aşr-ı 'Âlîleri Şu'arâsınıñ Âşârı	249
Hayâtî Çelebi	249
Bostancıbaşı Şadr-ı A'zam Dervîş Paşa	249
Abdu'l-Kâdir Paşa-zâde Luţfî Beg-zâde Nûrî Beg	250
Şehîd-i Sa'îd Sultân 'Osman Hân-ı Şâmî Hazretleriniñ 'Aşr-ı 'Âlîleri Şu'arâsınıñ Âşârı	250
Kîlârî Nevbetçibaşı 'Abdî Ağa	250
Hazîneli Hurrem Paşa-zâde Hazîneli Çantacı Feyzî Beg	251
Sipâhîler Ağası-zâde Kîlârî Şerbetçibaşı Hurrem Paşa	252
Gurebâ-i Yesâr Ağası-zâde Ahmed Niyâzî Çelebi	255
Sultân Murâd Hân-ı Râbi' ve Sultân İbrâhîm Hân 'Aşr-ı 'Âlîleri Şu'arâsınıñ Âşârı	256
Kîlârî Mehmed Nutkî Beg	256
Mollâ Feyzî-zâde Hazînedede Başyazıcı Râşid Efendi	258
Sultân Mehmed Hân-ı Râbi' 'Aşr-ı 'Âlîsi Şu'arâsınıñ Âşârı	260
Süheylî-zâde Rakşî Beg	260
Tırnaççı Tıflî Çelebi	261
Şâhîn Şâh-zâde Kîlârî Şehdî Beg	262

Tıflî Çelebi	262
Tıflî Efendi Birâderi 'Azmî-zâde Hâletî Efendi	278
Nazîm Efendi Na't-gû	279
Nazîre-i Sâmi	318
Ğazel-i Şehzâde Sultân Mehmed Tahmîs-i Seyyid Vehbî	367
Sır Kâtibi Rikâb-ı Hümâyûn Kâ'im-makâmı Başra Vâlîsi Müverrih 'Abdu'r-Rahmân 'Abdî Paşa	368
Darb-hâne Emîni-zâde Baş Yazıcısı Tîgî Beg	369
Hazîneli La'lî Çelebi	371
Darb-hâne Emîni Bekir Efendi-zâde Kîlârî 'Azîz Efendi	374
Kilîdü'l-Bahrî Mehmed Bahrî Efendi	375
Hâş-âhûr Kâtibi İlyâs Efendi-zâde Hazîneli İbrâhîm Tâ'ib Efendi	375
Cerrâh Kâsım Paşa-zâde Zâhid Ahmed Hulusî Beg	376
Veliyyüddîn Beg	376
Kîlârî Mevcî Paşa	377
Abdî Paşa Hazîne-dâri Hüseyin Ağa-zâde Müderris Hazîneli Devletî Ahmed Efendi	378
Haftânî Süleymân Efendi	378
Hekîm-başı 'Abdu'l-Hak Mollâ	380
Emîn Beg	382
Şâkir Beg	383
Sultân Ahmed Hân-ı Sâni 'Aleyhi'r-Rahmetü Ve'l-Ğufrân Hazretleriniñ 'Aşr-ı 'Âlîleri Şu'arâ-yı Benâmı	384
Silah-dâr Bozoklı Bıyıklı Şadr-ı A'zam Muştafâ Paşa	384
Sultân Muştafâ Hân-ı Sâni 'Aşr-ı 'Âlîsi Şu'arâsı	385
Mütevelli-zâde Hazîneli Âgâh Şâlih Beg	385
Hazîneli Şeyh Râsih Efendi	385
Kîlârî Lebîbâ Begefendi	389
Baltacı Hulvî Efendi	389

Galata Sarâyılı Maqbûlî Çelebi	389
Kîlârî 'Ârif Beg	389
Baltacı Halîfe Behcetî Çelebi	390
Hazîneli Muhteremî-i Yeñişehrî	390
Haremeyn Kâtibi Rahmî Çelebi	390
Bosnalı Sâbit Efendi	390
Kîlârî Nûrî Ağa	391
Kîlârî Hızır Ağa-zâde Sa'îd Beg	391
Meşhûr Hâce Neş'et'î'nî Pederi Hazîneli Muşâhib El-Hâc Ahmed Refî' Efendi	391
Kâdî-'asker-zâde Galata Sarâyılı Ahmed Bahâ'u'd-dîn Münîr Efendi ...	391
Seferlili Resîm Efendi	392
Kîlârî Hâce-zâde Ahmed Efendi	392
Sultân Ahmed Hân-ı Sâliş Hazretlerinin 'Aşr-ı 'Âlîleri Şu'arâsınıñ Eş'ârıdır	393
Mora Fâtih-i Sâlişi Şehîd 'Alî Paşa	393
Ahmed Hân-ı Sâliş Hazretleri Sır Kâtibi Kîlârî Zühdî Beg	394
Rikâb-dâr 'Abdullâh Ağa-zâde Hazîneli Süleymân Edîb Beg	395
Sultân-zâde Mehmed Paşa-zâde Seferlili Mehmed Sa'îd Beg	396
Resmî Ahmed Paşa-zâde Seferlili Sâlim Beg	396
Mollâ-zâde Kîlârî Tâhir Efendi	396
Sultân Mahmûd Hân-ı Evvel 'Aşr-ı 'Âlîsi Şu'arâsı	397
Yeñiçeri Ağası-zâde Kîlârî Reşîd Beg	397
Kozbekci Başı-zâde Galata Sarâyılı Kemâlüddîn Ağa	397
Ağa Babası-zâde Seferlili Muştâfâ Tevfik Efendi	397
Silah-dâr Yahyâ Ağa-zâde Seferlili Sâlim Beg	398
Sultân Muştâfâ Hân-ı Sâliş Hazretlerinin 'Aşr-ı 'Âlîleri Şu'arâsınıñ Eş'ârı	398
Aşçı Başı-zâde Kîlârî Nûrî Ağa	398

<p> Kurenâdan İken Sultân Kethudâlığıyla Çerâğ Olan Râtib Ahmed Paşa-zâde Morali İbrâhîm Nâşid Begefendi </p>	399
<p> Darb-hâne Emîni Kîlârî Muştafâ 'Affif Begefendi </p>	399
<p> Bâzâr Başı-zâde Hâzîne Başyazıcısı 'Oşmân Servet Efendi </p>	400
<p> Baltacılar Kethudâsı İsmâ'il Ağa-zâde Kîlârî Baş Kullukçı Zihnî Beg .. </p>	400
<p> Kapucular Kethudâsı-zâde Seferlili 'Âkif Beg </p>	402
<p> Terzi Başı-zâde Seferlili Bekir Ağa </p>	403
<p> İmâm-zâde Hâzîneli Muştafâ Tevfik Efendi </p>	403
<p> Kethudâ Beg-zâde Kurenâdan Sırrî Beg </p>	404
<p> Sultân 'Abdulhamîd Hân Hazretlerinin 'Aşr-ı 'Âlîleri Şu'arâsı </p>	404
<p> Alî Râ'îk Efendi </p>	404
<p> Çantacı Rüşdî Beg </p>	409
<p> Çavuş Başı-zâde Kîlârî Sır Kâtibi Yamağı Kemâl Beg </p>	409
<p> Kîlârî Gâzî Paşa </p>	410
<p> Mevķûfâtî 'Abdu'l-Kerîm Beg-zâde Kîlâr Kethudâsı Haftânîsi Es'ad Beg </p>	411
<p> Yeñiçeri Ağası-zâde Kîlârî Celâl Beg </p>	412
<p> Silahdâr-zâde Seferlili 'Ârif Beg </p>	413
<p> Abdullâh Paşa-zâde Mehmed Hâmid Beg </p>	415
<p> Sultân Selîm Hân-ı Sâliş Hazretleri 'Aşr-ı 'Âlîsi Şu'arâsının Eş'ârı </p>	417
<p> Hekîmoğlı 'Alî Paşa Hemşîre-zâdesi Nûh Beg-zâde Sır Kâtibi Hâmid Tayfûr Beg </p>	417
<p> Kâ'im-makâm-ı Rikâb-ı Hümâyûn Silah-dâr Muştafâ Paşa-zâde Hâzîneli Dürrî Beg </p>	422
<p> Yahyâ Beg-zâde Başyazıcı 'Âkif Beg </p>	422
<p> Cennet-mekân Sultân Selîm Hân-ı Sâliş Hazretleri Sır Kâtibi Şehîd Ahmed Fâ'iz Efendi </p>	423
<p> Mâ-beynci Câvîd Ahmed Beg </p>	423
<p> Rikâb-dâr Ağa-zâde Kîlârî Çuka-dâr Besîm Beg </p>	425
<p> Çuka-dâr Ağa-zâde Kîlârî Çavuş Nûrî Beg </p>	425

Hazîneli Çantacı 'Abdu'l-Halîm Efendi	426
Uşta-zâde Hazîneli Üçüncü Yazıcı Nâ'il Beg	426
Baltacı-zâde Hazîneli Hâdî Efendi	427
Bostancı Başı-zâde Kîlârî Halîfe Nazîf Beg	428
Halvâcı Başı-zâde Çavuş Mülâzımı Seferlili Râsim Efendi	429
Mâ-beynci Nâşid İbrâhîm Beg	429
Sekbân Başı-zâde Kîlârî 'Abdu'l-Kerîm Hüdâyî Beg	430
Çahveci Başı-zâde Kîlârî Nâşid Beg	432
Halîl Paşa-zâde Vâhidü'l-'ayn Şehîd Ahmed Muhtâr Begefendi	450
Enderûnlu Fâzıl Beg	451
Şehremînî-zâde Hazîneli Haftânî Hâfız Es'ad Beg	489
Re'îsü'l-Küttâb Mehmed 'Ârif Efendi	490
Sultân Selîm Hân-ı Sâlisîñ Evâhır-ı 'Aşr-ı 'Âlîleriyle Sultân Muştafâ Hân-ı Râbî' ve Sultân Mahmûd Hân-ı Sâni Hazerâtı A'sâr-ı 'Âliyesi Şu'arâsınıñ Âşârı	491
Enderunlu Vâsîf	491
Gâlib Dede Efendi	533
Ağanalı Sürûrî Efendi	534
Aynî	535
Hâce Neş'et Efendi	537
Çuka-dâr Ağa İbrâhîm Râsih Ağa	542
Sırp Kölelerinden Hâ'in Naşfet	545
Sır Kâtibi Fennî Beg	546
Fâzıl Beg Birâderi Kâmil Beg	547
Çanarya Mahmûd Nedîm Beg	548
Kâmilî-zâde Seyyid Muştafâ Nazîf Efendi	549
Mîr-i 'Alem-zâde Kemân-keş ve Halîfe Behçet Beg	550
Hasan Hüsni Efendi	550
Gügümbaşı Behçet Ağa	551

Hazîneli Çantacı 'Âkif Beg	552
Seferlili Ser-mahfil Hasan Şâbit Ağa	552
Hâne-i Hâşşadan Muhtec Cüyül Seyyid Mehmed Ağa-zâde Mü'ezzin Muşâhib Hâşim Beg	553
Süleymân Re'fet Paşa	554
Kîlârda Baş Kullukçı Besîm Beg	555
Kîlârî 'Abdu'l-Laîf Ağa	555
Kömürcü-zâde Hâfız Efendi	556
Mü'ezzinbaşı Şâkir Efendi	557
Ser-kurenâ-yı Esbak Selîm Beg Kethudâsı Hazîneli Küçük Qadrî Ağa ..	560
Kîlârî Mü'ezzin Hüsnî Ağa	560
Muşâhib-zâde Edhem Beg	561
Seferlili Câmeşûy-başı Mihrî Halîm Beg	562
Mehmed Emîn Begefendi	563
Çavuş Mülâzımı ve Mü'ezzin-i Şehriyârî Kîlârî Muhyiddîn Ağa	564
Fuzalâdan Hazîneli Şagır 'İzzet Beg	565
Kîlârî Fâ'îk Efendi	566
İncir Köyli Hâce Şâkir Efendi	593
Mehmed Şâlih Vaşfî Efendi	594
Şâ'ir-i Mâhir Necâtî Beg'in Eş'ârındandır	594
IV. CİLDİN İNDEKSİ (Şahıs, Mekan, Eser, Kavim, Millet)	597